

SAFETY NETS

ตาข่ายนิรภัยทางการศึกษา:
การวิเคราะห์สถานการณ์เส้นทางการศึกษา
นอกระบบสำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติในจังหวัดตาก

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เมษายน 2565

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา หลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับประถมศึกษา (Non-Formal Primary Education - NFPE) และการศึกษาจากระบบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Non-Formal Middle school Education - NFME) ของประเทศไทยมาได้ถูกนำมาใช้ในศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ (Migrant Learning Center - MLC) ในจังหวัดตาก ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายนिरภัยทางการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนจำนวนกว่า 3,500 คน ซึ่งการศึกษจากระบบนี้เปรียบเสมือนการมอบโอกาสทางการศึกษาครั้งที่สองให้แก่พวกเขา ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน 251 คน ที่ได้รับการศึกษาในหลักสูตรนี้ ข้อมูลจากงานวิจัยนี้ ได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษจากระบบจำนวนทั้งหมด 166 คน ซึ่งรวมถึงนักเรียนจากหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 86 คน ผู้ปกครอง และครู โดยทำการเก็บข้อมูลช่วงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564

ผลการศึกษแสดงให้เห็นถึงความพยายามอย่างยิ่งในช่วงเวลา 8 ปีที่ผ่านมา ในการสร้างระบบที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เปราะบางและสูญเสียสิทธิในการศึกษาผ่านระบบที่เป็นทางการ ความพยายามนี้ก่อให้เกิดระบบที่ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และเด็ก ๆ พึงพอใจและให้คุณค่าอย่างมาก เนื่องจาก เป็นระบบที่มีความยืดหยุ่น มีหลักสูตรที่เร่งรัด สามารถนำไปใช้ได้จริง และได้รับการรับรองคุณวุฒิ

ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2565 การระบาดของโรคโควิด 19 ได้ทำลายระบบการศึกษาทั่วโลก แต่นักเรียนชายขอบซึ่งมีความเปราะบางได้รับความเดือดร้อนมากกว่านักเรียนกลุ่มอื่น ผู้ให้บริการด้านการศึกษจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นได้ทำงานอย่างหนัก เพื่อปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในการรวมตัวกันอันเนื่องมาจากการระบาดของโรคได้ส่งผลให้เวลาในการเรียนของนักเรียนลดลงเป็นอย่างมาก การขาดแคลนอุปกรณ์ดิจิทัลรวมทั้งอินเทอร์เน็ตราคาสูงที่มีข้อจำกัดเรื่องความเร็วและความเสถียรยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้ออนไลน์อย่างเท่าเทียม

วิกฤตทางการเมือง ประเทศไทย ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ก่อให้เกิดคำถามว่า การศึกษจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตากจะยังสามารถดำเนินต่อไปได้หรือไม่ การขาดการสนับสนุนด้านเทคนิค วัสดุอุปกรณ์ และการเงิน จากกรมการศึกษาทางเลือก (Department for Alternative Education - DAE) ประเทศไทย ส่งผลให้ผู้ให้บริการด้านการศึกษจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นไม่ได้รับการฝึกอบรมขาดตำราเรียน และไม่ได้รับค่าจ้างครูเป็นเวลานานกว่า 12 เดือน ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดถือว่า การศึกษาที่ได้รับการรับรองคุณวุฒิเป็นหนึ่งในสิ่งที่มีมูลค่าสูงสุดของการศึกษา แต่การขาดการสนับสนุนด้านการบริหารจาก DAE ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้โอกาสครั้งที่สองหรือครั้งสุดท้ายนี้มีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะจบสิ้นลง และหากเส้นทางหรือหลักสูตรการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการอื่น ๆ ยังคงอยู่ในอนาคตนักเรียนอาจถูกผลักดันให้เข้าสู่หลักสูตรต่าง ๆ ที่ไม่ได้รับการรับรอง

ในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2565 ผู้ให้บริการด้านการศึกษาจำเป็นต้องตัดสินใจอย่างเร่งด่วนด้วยความลำบากใจว่า เส้นทางเหล่านี้ควรได้รับการปกป้องให้คงอยู่ต่อไปหรือไม่หลักฐานการวิจัยนี้ได้เน้นย้ำประเด็นสำคัญ 3 ประการเพื่อประกอบการพิจารณา:

1. มีความต้องการการศึกษจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างชัดเจน
2. เส้นทางด้านการศึกษาอื่น ๆ ที่มีความเป็นไปได้และอุปสรรคของแต่ละเส้นทาง
3. การลงทุนในการศึกษจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาอันประเมินค่ามิได้

1.1 ความต้องการการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น

การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นได้เติมเต็มช่องว่างที่สำคัญในเชิงการส่งมอบการศึกษาแก่ผู้เรียน เนื่องจากบุคคลที่อายุเกินเกณฑ์และมีความจำเป็นต้องทำงานนั้นมีเพียงการศึกษานอกระบบเท่านั้นที่เปิดโอกาสให้พวกเขาสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีตารางเรียนที่ยืดหยุ่น มีหลักสูตรเร่งรัดและภาคปฏิบัติซึ่งตอบสนองต่อความต้องการอันหลากหลายได้ โดยสองในสามของจำนวนเด็กที่ถูกสัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้ระบุว่า พวกเขาต้องการเส้นทางการศึกษาที่มีคุณลักษณะเหล่านี้อย่างน้อยหนึ่งประการ

ผู้เกี่ยวข้องเผยว่าพวกเขายังไม่มีคำแนะนำหรือข้อคิดเห็นที่ชัดเจนเกี่ยวกับทางเลือกอื่นที่ดี เหมาะสม และตอบสนองต่อความต้องการอันหลากหลายของนักเรียนหากการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นไม่สามารถดำเนินการต่อไปในรูปแบบปัจจุบันได้ ที่ผ่านมามีความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อมองหาเส้นทางการศึกษาที่ยังคงประโยชน์และข้อดีของการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นเอาไว้ โดยเด็กและผู้ปกครองส่วนใหญ่ระบุว่าพวกเขาจะพยายามมองหาทางเลือกอื่น ๆ ด้านการศึกษา ส่วนเจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ ระบุว่าพวกเขาเต็มใจที่จะปรับรูปแบบการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อสนับสนุนทางเลือกเหล่านั้น ข้อมูลที่น่าสนใจมากที่สุดคือร้อยละ 8 ของนักเรียนระบุว่าพวกเขาจะออกจากโรงเรียน หากการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ แต่ตัวเลขนี้ดูต่ำกว่าการคาดหมาย

บริบทปัจจุบันในประเทศเมียนมาและประเทศไทยส่งผลให้มีโอกาสเกิดการโยกย้ายถิ่นฐานเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2565 และปีต่อ ๆ ไป เด็กที่ข้ามพรมแดนเพื่อหลีกเลี่ยงจากการกดขี่ทางการเมือง ความยากจน และความขัดแย้ง จะพลาดโอกาสในการศึกษาในระบบอย่างน้อย 2 ปี ดังนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่มอบความรู้และความชำนาญแก่นักเรียนจนกระทั่งเกิดดอกออกผลอย่างงดงามตลอด 7 ปีที่ผ่านมาจะดำรงอยู่ต่อไปเพื่อสร้างตาข่ายนิรภัยทางการศึกษาสำหรับผู้ย้ายถิ่นฐานมาใหม่ที่มีความเปราะบาง

“สำหรับนักเรียนที่ต้องการกลับไปประเทศเมียนมาแล้ว การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาเป็นเส้นทางที่ดีที่สุด เนื่องจากพวกเขาสามารถใช้ใบรับรองวุฒิการศึกษาลงทะเบียนเรียนต่อในโรงเรียนรัฐบาลประเทศเมียนมา”
- ครู NFPE

“การศึกษาที่ดีที่สุดคือการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น โดยเส้นทางการทำงานหรือการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับทางเลือกของลูกหลานของเรา”
- ผู้ปกครอง NFPE

“ฉันชอบหลักสูตรนี้เพราะว่าฉันสามารถเลือกวิชาที่อยากเรียนได้ เช่น ฉันชอบเย็บผ้าจึงเลือกเรียนวิชานี้และวิชานี้มีภาคปฏิบัติเพื่อให้ฉันได้ฝึกฝนเยอะมาก”
- นักเรียน NFPE

“การศึกษานอกระบบมีประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการให้บุตรหลานของตนเรียนจบหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง และเหมาะสมที่สุดสำหรับผู้เรียนที่อายุเกินเกณฑ์และต้องการเลื่อนระดับชั้นอย่างรวดเร็ว”
- ครู NFPE

“นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กกลุ่มชาติพันธุ์และชาวเมียนมาบางส่วน การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมีประโยชน์สำหรับพวกเขาในแง่การเรียนรู้อาษาซึ่งจะเป็นสิ่งจำเป็นเมื่อพวกเขากลับไปยังประเทศเมียนมา นี่เป็นจุดเริ่มต้นของโอกาสในอนาคตของพวกเขา”
- ผู้อำนวยการโรงเรียน NFPE

1.2 เส้นทางด้านการศึกษาอื่น ๆ ที่มีความเป็นไปได้และอุปสรรคของแต่ละเส้นทาง

ผู้ปกครองต่างมีความกังวลเกี่ยวกับอนาคตของบุตรหลานเป็นอย่างมาก ก่อนเกิดวิกฤตทางการเมือง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ตั้งใจจะกลับไปประเทศเมียนมา ซึ่งการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่ ได้รับการรับรองคุณภาพจะช่วยให้บุตรหลานของเขาศึกษาต่อได้ แต่ ณ วันที่ ร้อยละ 77 ของนักเรียนจากการศึกษานอกระบบ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นกลับมาพบเห็นอนาคตของพวกเขาในประเทศไทยมากกว่า หากการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ หรือผู้ปกครองและนักเรียนส่วนหนึ่งเลือกที่จะไม่ศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบ เด็กและเยาวชนอาจต้องเลือกเส้นทางด้านการศึกษาอื่น ๆ จำนวน 5 เส้นทางดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรทางการของศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ
2. หลักสูตรทางการของประเทศไทย
3. การศึกษานอกระบบของประเทศไทย (กศน.)
4. การเรียนทางไกลของรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (The National Unity Government's - NUG)
5. หลักสูตรวิชาชีพ

แต่ละเส้นทางจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงและมีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน **ไม่มีทางเลือกที่ชัดเจนสำหรับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น** ดังนั้นนักเรียนและครอบครัวของเขาจึงต้องพิจารณาข้อดีและข้อเสียของแต่ละเส้นทางอย่างรอบคอบตามสถานการณ์ของตน

Pathway	NFPE	NFME	MLC formal education program	Home-Based Learning provided by the NUG	Thai formal education	Thai Non-Formal Education (Kor-sor-nor)	Vocational Training
Entry requirements	Read/Write Burmese	Grade 4 Certificate	—	Smartphones	—	Thai Entrance Exam (read & write Thai)	CERTIFICATE High School
Eligible ages	10	13	4-5	4-5	4-5	15+	18+
Length of program (years)	2	3	12	12	12	6	1-2
Language of Instruction	Myanmar	Myanmar	Myanmar	Myanmar	Thai	Thai	Thai
Subjects included	Myanmar, English, Maths, Social, Income generating, General subject	ICT, Vocational skills, Life skills, Social skills	Myanmar, English, Maths, Social	Myanmar, English, Maths, Social	Thai, English, Maths, Social	Thai, English, Maths, Social	Thai, English, Life Skills, Vocational Skills
Recognized certification	Star icon	Star icon	Star icon	?	Star icon	Star icon	Star icon
Costs	Coins	Coins	Coins	Coins	Coins	Coins	Coins
Who is this pathway most suitable for?	Overage, dropout	Overage, dropout. Usually NFPE graduates.	Migrant children who want a Myanmar education	Migrant children who want a Myanmar education	Migrant children who will stay in Thailand for a long time	Migrant children who will stay in Thailand for a long time and want flexibility	Migrant youth seeking employment in Thailand
Full time/part time	Part-time	Part-time	Part-time	Part-time	Part-time	Part-time	Part-time

รูปที่ 1: เส้นทางด้านการศึกษาของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ

จากมุมมองของครูและผู้อำนวยการโรงเรียน หลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ฯ มีการเปลี่ยนผ่านหรือรับช่วงต่อที่ราบรื่นมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนจะสามารถเรียนต่อในภาษาของตนในหลักสูตรที่สอดคล้องกับระบบการศึกษาเดิมที่เคยได้รับ มากไปกว่านั้นการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ดำเนินการผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ อยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นเจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ จึงมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับชุมชนที่พวกเขาให้บริการ แต่หลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ฯ มีข้อดีที่สำคัญอยู่ 2 ประการ

ประการแรก หลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นการศึกษาแบบเต็มเวลา การเรียนการสอนจึงไม่ได้เอื้อหรือยืดหยุ่นให้ผู้เรียนสามารถทำงานและเรียนไปพร้อมกันได้ ประการที่สอง นักเรียนจากการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจะต้องเข้าร่วมระดับชั้นที่พวกเขากำลังศึกษาอยู่ และอาจต้องเรียนร่วมกับนักเรียนที่อายุน้อยกว่าหลายปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองที่ระบุว่าตารางเรียนที่มีความยืดหยุ่นและการเรียนร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นที่มีอายุใกล้เคียงกันนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากสำหรับเส้นทางการศึกษาที่พวกเขาต้องการ

ในทางทฤษฎี การศึกษานอกระบบของประเทศไทยมีข้อดีหลายประการเช่นเดียวกับศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่ให้บริการด้านการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีการรับผู้เรียนที่อายุเกินเกณฑ์ มีตารางเรียนที่ยืดหยุ่น มีหลักสูตรเร่งรัด มีภาคปฏิบัติ และที่สำคัญได้รับการรับรองคุณวุฒิโดยกระทรวงศึกษาธิการประเทศไทย **อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญสำหรับผู้เรียนจำนวนมากคือข้อกำหนดเกี่ยวกับการอ่าน-เขียนภาษาไทยเบื้องต้น** นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายแฝงเพิ่มเติมสำหรับเครื่องแบบ อุปกรณ์การเรียน และผู้ปกครองจำนวนมากกังวลเกี่ยวกับการรับส่ง

ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหลายคนเชื่อว่าหลักสูตรทางการของประเทศไทยเหมาะสำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนในการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ผู้ปกครองและบุตรหลานของพวกเขากลับให้คะแนนเส้นทางนี้ว่าเป็นหนึ่งในเส้นทางที่เป็นไปได้ยากที่สุด เนื่องจากเป็นทางเลือกที่รวมข้อดีของหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้แก่ เรียนเต็มเวลา ตารางเรียนที่ไม่สามารถยืดหยุ่นได้ และการเรียนร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นที่อายุน้อยกว่า และข้อเสียของการศึกษานอกระบบของประเทศไทย ได้แก่ อุปสรรคด้านภาษาและวัฒนธรรม และค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

สำหรับนักเรียนที่ต้องการอยู่ในประเทศไทยในระยะยาว การลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนไทยอาจเป็นตัวเลือกที่เหมาะสมที่สุด ทักษะด้านภาษาไทยจะช่วยให้นักเรียนมีทางเลือกในการทำงานที่หลากหลายและมีโอกาสเติบโตในหน้าที่การงานได้ แต่สำหรับผู้เรียนที่ไม่มีความสนใจในการเรียนภาษาไทยหรือผู้ที่ตั้งใจจะกลับไปประเทศเมียนมา หลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ฯ อาจเหมาะสมมากกว่า อย่างไรก็ตาม จุดสำคัญที่ผู้ปกครองทุกคนต้องพิจารณาคือ นับตั้งแต่เริ่มมีการระบาดใหญ่ของโรคโควิด 19 ศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้องเผชิญกับข้อจำกัดที่เข้มงวดกว่าโรงเรียนไทย และโรงเรียนไทยสามารถกลับมาเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติก่อนศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นระยะเวลาาน

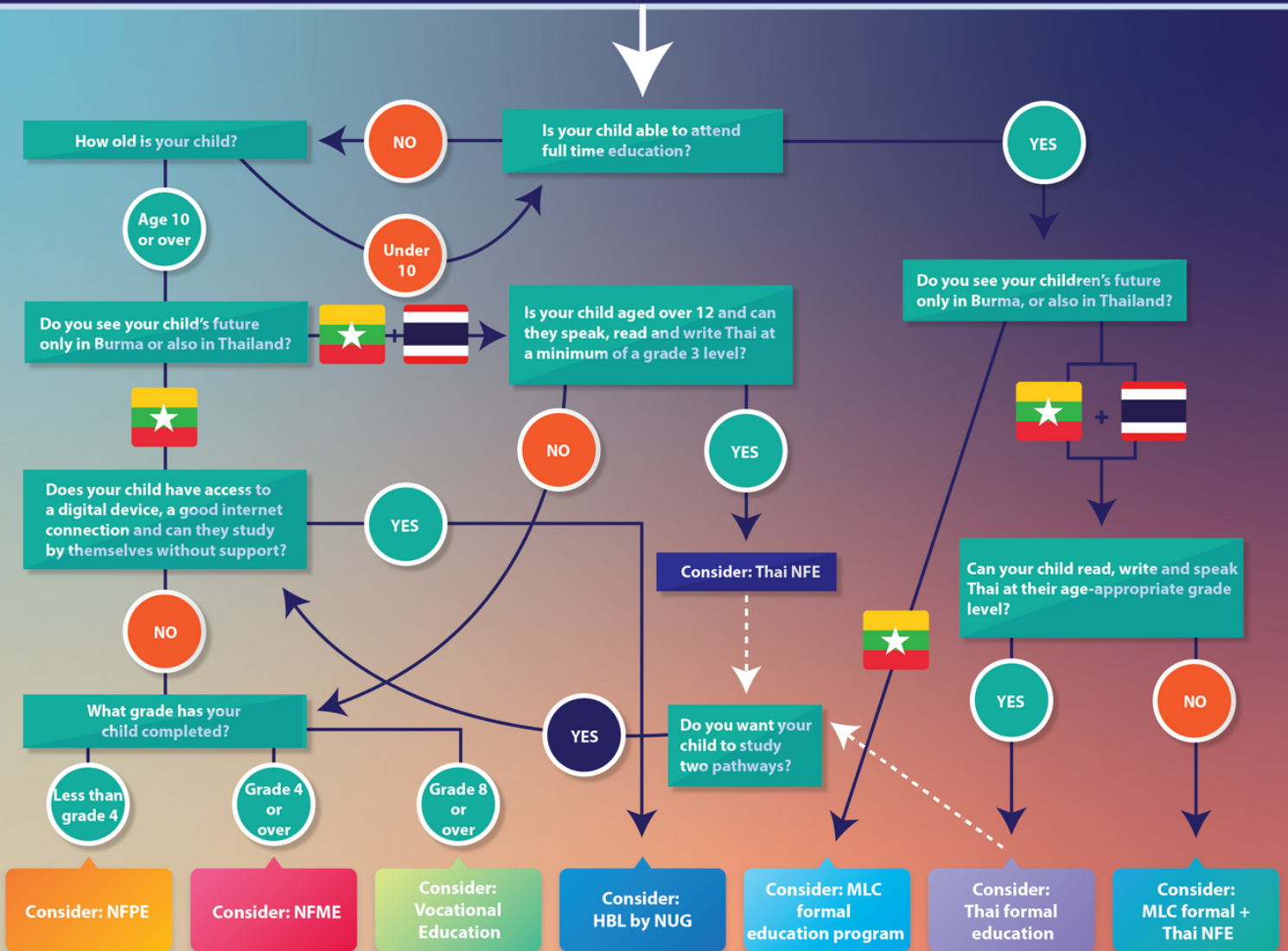
“ฉันต้องการเส้นทางที่ฉันสามารถเรียนและทำงานไปพร้อม ๆ กันได้ เป็นเส้นทางที่สามารถสอบผ่านได้อย่างรวดเร็วและนำฉันไปในการประกอบอาชีพ”

- นักเรียน NFPE

ผู้ปกครองผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติและบุตรหลานมักเผชิญกับการตัดสินใจที่ต้องเลือกระหว่างการศึกษาและการดำรงชีวิต รูปภาพที่ 1 และ 2 บ่งบอกถึงแนวทางเพิ่มเติมสำหรับการตัดสินใจของครอบครัว การสูญเสียการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเปรียบเสมือนตาข่ายนิรภัยทางการศึกษาส่งผลให้การตัดสินใจทำได้ยากขึ้น ตั้งแต่เริ่มมีการระบาดของโควิด 19 หนึ่งในห้าของเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติได้ออกจากระบบการศึกษา และเด็กที่ออกจากระบบการศึกษาแล้วจะกลับมาสู่ระบบการศึกษาได้ยากมากขึ้นหากไม่มีการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นรองรับ

Which educational pathway is best for your child?

รูปภาพที่ 2: การตัดสินใจเลือกเส้นทางด้านการศึกษา

“ฉันอยากให้ลูกศิษย์ได้เรียนต่อไปในเส้นทางที่ทำให้ชีวิตของเขาดีขึ้น ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยในประเทศเมียนม่านั้นพวกเขาต้องเรียนจบมัธยมปลายที่ประเทศเมียนมา หรือนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อในต่างประเทศ พวกเขาต้องเรียนเพื่อให้ได้รับวุฒิ GED หรือ TOFEL ”

- ผู้อำนวยการโรงเรียน NFPE

1.3 การลงทุนในการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น

คำคมที่มักถูกกล่าวถึงในวรรณกรรมเกี่ยวกับการศึกษาในสถานการณ์ฉุกเฉิน กล่าวว่า คำว่า “วิกฤต” ในภาษาจีนประกอบด้วยอักษรสองตัวคือ อันตรายและโอกาส (Charland et al. 2021) แม้ว่าศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอยู่อาจเสี่ยงต่อการไม่ได้รับการรับรองคุณวุฒิและเงินทุน แต่อาจมีโอกาสอื่นเกิดขึ้นในวิกฤตนี้ **หากการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอยู่ไม่สามารถดำเนินการต่อในรูปแบบปัจจุบันได้ อาจเป็นการเหมาะสมที่ทรัพยากรและความเชี่ยวชาญจากการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจะถูกหมุนเวียนไปสู่หลักสูตรเสริมอื่น ๆ เพื่อนักเรียนผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ**

ตัวอย่างเช่น สนับสนุนชั้นเรียนเสริมภาษาไทยและวิชาอื่น ๆ ในภาษาเมียนมาสำหรับนักเรียนที่ศึกษาในการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่ต้องการเข้าสู่ระบบการศึกษาของรัฐบาลไทย ซึ่งชั้นเรียนเสริมเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนกลุ่มนี้ยังสามารถรักษาเครือข่ายการสนับสนุนทางสังคมในปัจจุบัน พร้อมทั้งมีโอกาสศึกษาเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมของประเทศเมียนมา

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นในการปฏิรูปเส้นทางการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน งานวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติและนโยบาย โดยอ้างอิงจากงานวิจัยล่าสุดที่เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการศึกษานอกระบบในภาวะวิกฤตและบริบทที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง (INEE, 2021)

หลักการปฏิบัติ	หลักนโยบาย
ตรวจสอบให้มั่นใจได้ว่าการออกแบบหลักสูตรและการส่งมอบการศึกษานอกระบบคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและป้องกันผู้เรียนจากความเสี่ยงต่าง ๆ	ผสมผสานการศึกษานอกระบบภายในโครงสร้างการศึกษาแห่งชาติ
สร้างความยืดหยุ่นให้กับการศึกษานอกระบบในแง่ของเวลา สถานที่ และรูปแบบวิธีการส่งมอบการศึกษา	จัดอุปสรรคด้านการบริหารและการเงินเพื่อการเข้าถึงการศึกษานอกระบบ
ตรวจสอบให้มั่นใจได้ว่าการศึกษานอกระบบสอดคล้องกับความต้องการของเยาวชนและวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา	เพิ่มทักษะและอำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนผ่านจากการศึกษานอกระบบไปสู่การศึกษาในระบบ หรือการศึกษาหลังประถมศึกษา (Post Primary) หรือโอกาสในการประกอบอาชีพ
ออกแบบหลักสูตรการศึกษานอกระบบแบบองค์รวมที่มีเนื้อหาด้านสุขภาพ การสร้างสันติภาพ สุขภาพจิตและการสนับสนุนทางจิตวิทยาสังคม (Mental Health and Psychosocial Support - MHPSS) และโอกาสในการดำรงชีวิตสำหรับเยาวชนและวัยรุ่น	รับรองหลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนและวัยรุ่นในการออกแบบและการนำการศึกษานอกระบบไปใช้	หาเงินทุนที่ยั่งยืนสำหรับการศึกษานอกระบบ

ภาคผนวก 1 วิเคราะห์งานวิจัยหรือบทความที่มีการตีพิมพ์ให้เป็นแนวทางปฏิบัติของการศึกษานอกระบบที่เป็นเลิศ (INEE, 2021) และกำหนดชุดคำถามเชิงบริบทสำหรับผู้ให้บริการด้านการศึกษาจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพิจารณาในการออกแบบและการส่งมอบหลักสูตรการศึกษา

ภาคผนวก 2 นำเสนอผลการวิเคราะห์การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นปัจจุบันผ่านมุมมองของภาคผนวก 1

ผลการวิเคราะห์ของงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าก่อนเกิดการระบาดของโรคโควิด 19 และวิกฤตการณ์ในเมืองในประเทศเมียนมา การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นสะท้อนให้เห็นถึงหลักการและแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติได้อย่างชัดเจน แต่วิกฤตการณ์ทั้งสองนี้ได้ทำลายสภาพแวดล้อมทางนโยบายในการทำงานของครูอย่างรวดเร็ว

ปัจจุบันถือได้ว่าการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นได้ดำเนินการมีส่วนร่วมและป้องกันผู้เรียนจากความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ในระดับที่ดี (หลักปฏิบัติ 1) จากการวิจัยพบว่าผู้ให้บริการด้านการศึกษาจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นตระหนักถึงความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ผ่านตารางเรียน สถานที่ และวิธีการส่งมอบการศึกษา แม้ข้อจำกัดอันเกิดจากการระบาดของโรคโควิด 19 ได้ส่งผลกระทบต่อความสามารถของครูในการทำการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นเป็นอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันก็ได้เพิ่มทักษะใหม่ ๆ ที่ช่วยให้ครูสามารถทำการเรียนการสอนทางไกลและเพิ่มการเรียนรู้แบบผสมผสาน (หลักปฏิบัติ 2)

นักเรียนมักกล่าวถึงและชื่นชมเอกลักษณ์เฉพาะของการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็ชื่นชมการฝึกอบรมสายอาชีพและภาคปฏิบัติมากขึ้นด้วย ซึ่งผู้ให้บริการด้านการศึกษาจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นบางแห่งก็มองหาวิธีที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านี้เพิ่มเติมอยู่แล้ว **โดยรวมแล้วการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสอดคล้องอย่างมากกับความต้องการของเยาวชนและวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา (หลักปฏิบัติ 3)**

นอกเหนือจากการวิเคราะห์สถานการณ์แล้ว การวิจัยครั้งนี้ยังมุ่งหวังที่จะเป็นกระบอกเสียงของเด็กและผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนครูและผู้อำนวยการโรงเรียนด้วยการบูรณาการมุมมองของพวกเขาเข้ากับการออกแบบหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม (หลักปฏิบัติ 5)

แนวปฏิบัติที่ดีเพื่อการพัฒนาคือการเขียนหลักสูตรแบบองค์รวม (หลักปฏิบัติ 4) หากการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอย่างเพียงพอเพื่อรักษาระบบให้คงอยู่ และสร้างขีดความสามารถในการรองรับการโยกย้ายถิ่นฐานในอนาคต ระบบการศึกษานี้อาจมีประโยชน์ในการบูรณาการด้านสุขภาพ การสร้างสันติภาพ และความสามารถด้านอารมณ์ทางสังคมที่ดีมากขึ้นอีกด้วย

การสูญเสียโอกาสในการฝึกเข้ากับโครงสร้างทางการศึกษาของประเทศเมียนมา (หลักการนโยบาย 1) ตามด้วยการขาดการสนับสนุนทางการเงิน การบริหาร (หลักการนโยบาย 2) และการรับรองคุณวุฒิ (หลักการนโยบาย 4) ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากระบบการศึกษาจากระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นไม่สามารถศึกษาต่อในประเทศเมียนมาได้ (หลักการนโยบาย 3) ถือเป็นการทำลายเกียรติภาพและความยั่งยืนของการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอย่างมาก (หลักการนโยบาย 5)

อุปสรรคเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้านนโยบายเหล่านี้เป็นปัญหาภายในระบบนิเวศทางการศึกษาของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีมายาวนาน การจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจึงเป็นก้าวสำคัญในการแก้ไขปัญหาและเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพในกลุ่มเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติจากประเทศเมียนมา **การสูญเสียการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจะทำให้การศึกษาของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติกลับคืนสู่สภาพเดิมตามแบบทศวรรษที่ผ่านมา**

การวิเคราะห์สถานการณ์เส้นทางการศึกษานอกระบบ สำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติในจังหวัดตาก

เส้นทางการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นอาจไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป จากการถอดบทเรียนของข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้บริการด้านการศึกษา ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ปกครอง และเด็ก สามารถสรุปได้ 6 ประการดังต่อไปนี้

1. การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นสำหรับเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติในจังหวัดตากที่ผ่านมาประสบความสำเร็จอย่างมาก
2. การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมีความจำเป็นและเป็นที่ต้องการมากกว่าที่ผ่านมา
3. มีความต้องการการสนับสนุนจากภายนอกมากกว่าที่ผ่านมา
4. การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นไม่เพียงแต่คุ้มค่ากับการสนับสนุน แต่ยังสามารถปรับขยายได้ด้วย
5. เส้นทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งการรับรอง มีหลักสูตรเร่งรัด และมีความยืดหยุ่น รวมทั้งคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและนำไปใช้ได้จริงนั้นเป็นคุณลักษณะที่มีคุณค่าอย่างยิ่งของตาข่ายนิรภัยทางการศึกษาสำหรับเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษา
6. การลงทุนด้านการเงินสามารถรักษาและเสริมความแข็งแกร่งให้กับระบบที่มีอยู่เดิมและต่อยอดจากรากฐานอันมั่นคงเพื่อสร้างสรรค์และปรับปรุงเส้นทางการศึกษาที่ไม่ซ้ำแบบใคร

จากภาวะฉุกเฉินด้านการศึกษาของชายแดนประเทศไทย-เมียนมาขณะนี้ ผู้ให้บริการด้านศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีความต้องการเร่งด่วนที่ชัดเจนในประเด็นดังต่อไปนี้

ทรัพยากรและการเงิน

การฝึกอบรมครู

สนับสนุนผ่านการรับรองคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะหลัก

ปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษานอกระบบของประเทศไทย (กศน.) ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่คนไทย: ในช่วงเวลาที่ยากลำบากนี้ ผู้ปกครองของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติที่อาศัยและทำงานในประเทศไทยมาแล้วหลายปีกำลังแสวงหาทางเลือกด้านการศึกษาที่ได้รับการรับรองในประเทศไทยสำหรับบุตรหลานของตนมากขึ้น ในการสอบเข้า กศน. ให้ได้นั้น ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการพูด อ่าน และเขียนภาษาไทยให้ได้ในระดับเทียบเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยประมาณ อุปสรรคทางภาษานี้ส่งผลให้เด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงเส้นทางการศึกษานอกระบบที่ได้รับการรับรองระดับประเทศได้ ดังนั้นหลักสูตรเตรียม กศน. สำหรับเด็กที่มีความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาไทยในระดับต่ำจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเชื่อมต่อช่องว่างนี้ โดยอาจเป็นหลักสูตรแยกหรือรวมเข้ากับหลักสูตรปัจจุบันของศูนย์การเรียนรู้ฯ ก็ได้

รณรงค์เพื่อการกลับเข้ามาสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนไทย (Thai Back-to-School): จากสภาพแวดล้อมว่าด้วยการระบาดของโรคในปัจจุบัน ดูเหมือนว่าโรงเรียนไทยจะสามารถกลับมาเปิดทำการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ก่อนระบบการศึกษาของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ งานวิจัยนี้ได้เน้นย้ำอีกครั้งถึงลำดับความสำคัญที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปของผู้ปกครองและเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติเนื่องจากผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติหลายคนอยู่ในประเทศไทยนานกว่าที่ตั้งใจไว้แต่แรก ดังนั้นการรณรงค์ 'back-to-school' ขนาดใหญ่จึงเป็นการขยายต่าขายนโยบายทางการศึกษาและนำเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติกลับเข้ามาสู่ระบบการศึกษา รวมทั้งอาจช่วยลดความเสียหายบางส่วนอันเกิดจากการระบาดของโรคโควิด 19 ตามความพยายามเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทยได้อีกด้วย

การดำเนินการตามที่คาดการณ์ไว้และการจัดหาเงินทุน - รายงานการวิจัยนี้คาดการณ์ว่าเส้นทางการศึกษาที่ได้รับการรับรองคุณวุฒิ มีหลักสูตรเร่งรัดและยืดหยุ่น เน้นการมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีแนวโน้มที่จะเป็นที่ต้องการเพิ่มขึ้นในอนาคตอันใกล้ ซึ่งข้อมูลนี้ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศแบบร่วมสมัยเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาที่มีความอ่อนไหวต่อภาวะวิกฤต ดังนั้นควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อระบุสิ่งกระตุ้น และดำเนินการล่วงหน้าเพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการและจัดหาเงินทุนในทันที เป็นการปกป้องและรักษาโอกาสในการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีความต้องการเพิ่มขึ้นในปีต่อ ๆ ไป

สำรวจโอกาสทางเลือกด้านการศึกษาที่ได้รับการรับรองคุณวุฒิ - การศึกษาที่มีคุณภาพไม่ได้ถูกกำหนดโดยการรับรองคุณวุฒิเพียงอย่างเดียว แต่การรับรองจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตและโอกาสที่มากขึ้นแก่นักเรียน การสูญเสียการรับรองคุณวุฒิอันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางการเมืองในประเทศเมียนมาร์นั้นก่อให้เกิดความกังวลอย่างมากในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีการสำรวจทางเลือกอื่นเพิ่มเติมว่าจะสามารถนำระบบการรับรองมาตรฐานสากลมาใช้ได้หรือไม่ International General Certificate of Secondary Education (iGCSE) เป็นหนึ่งในตัวเลือกที่ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้เพิ่มเติม

ขยายรูปแบบ “การศึกษา 2 เส้นทาง” - ศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่เข้าร่วมการวิจัยนี้บางแห่งได้มีเส้นทางการศึกษาซึ่งเป็นที่ยอมรับอีกทางหนึ่งควบคู่ไปกับหลักสูตรทางการของประเทศเมียนมาร์: ไม่ว่าจะเป็นการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาประเทศเมียนมาร์ หรือการศึกษานอกระบบของประเทศไทย รูปแบบหลายเส้นทางเหล่านี้มีขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าเด็ก ๆ สามารถศึกษาต่อได้ทั้งในประเทศไทยและประเทศเมียนมาร์ การศึกษานอกเวลาหรือภาคกลางคืนก็เป็นอีกทางเลือกสำหรับผู้เรียนที่อายุเกินเกณฑ์หรือเยาวชนที่ทำงานอยู่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมทรัพยากรสำหรับรูปแบบการศึกษาเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการว่าจ้างครูจากการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

เสียงจากการศึกษาระบบในจังหวัดตาก

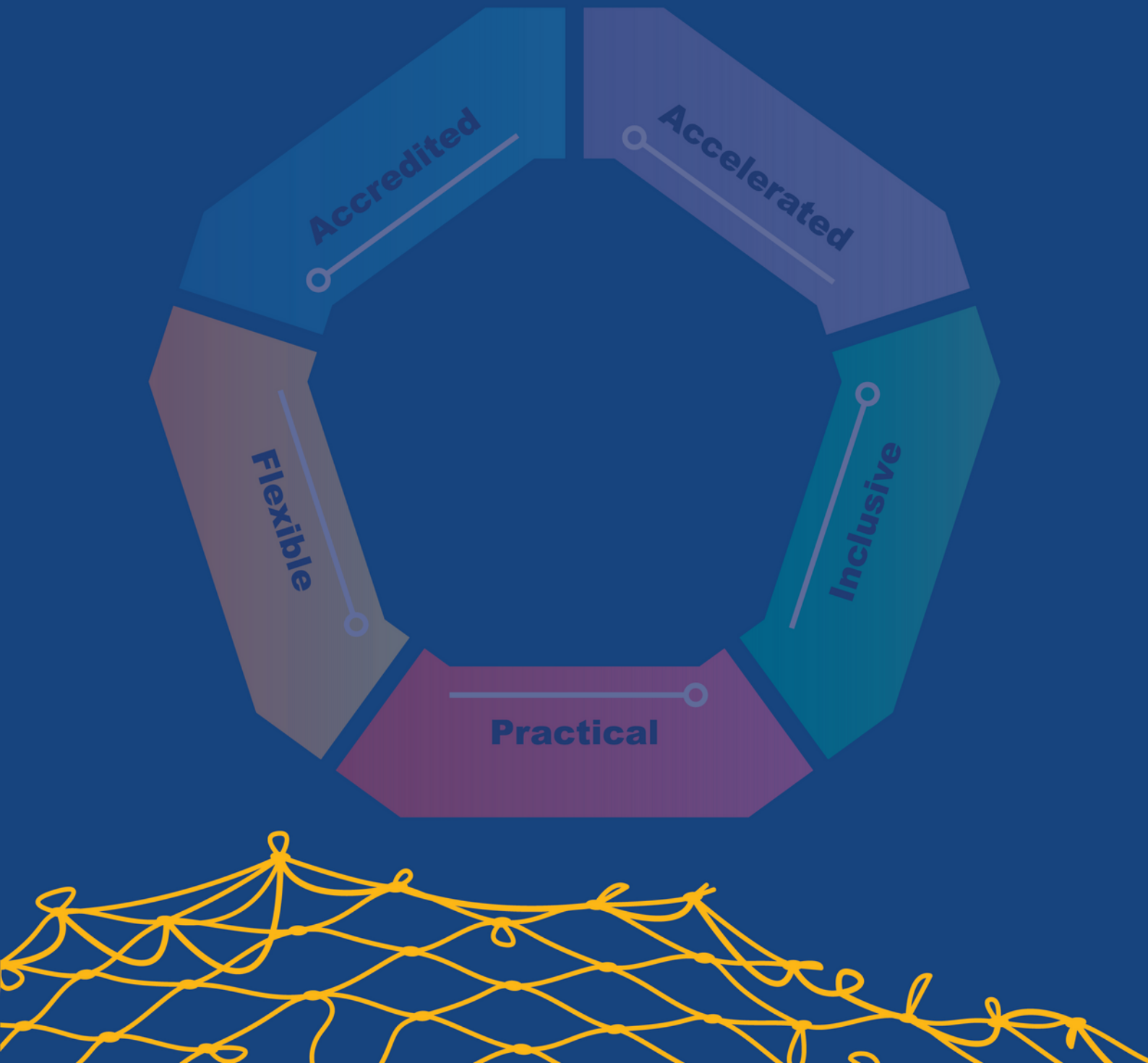
ฉันไม่รู้จะพูดอะไรเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ส่งผลต่ออนาคตของลูกๆ ของฉัน ฉันพูดไม่ออก ฉันวางแผนจะกลับประเทศเมียนมา แต่ตอนนี้ฉันกำลังหลงทาง และไม่รู้ว่าจะเลือกทางไหน” - ผู้ปกครอง NFPE

“โรงเรียนจะเปิดอีกครั้งหรือไม่ อายุฉันก็มากขึ้นทุกวัน ฉันจะต้องทำอะไร แล้งงานล่ะ” - นักเรียน NFPE

“ฉันไม่ต้องการให้ลูก ๆ ของฉันเป็นเหมือนฉันไม่มีการศึกษา....” - ผู้ปกครอง NFPE

“นักเรียนในโครงการ NFPE สูญเสียสิทธิ์ ครู NFPE สูญเสียเงินเดือน เรารู้สึกน้อยใจมาก นักเรียนถามว่าโรงเรียนจะเปิดอีกครั้งเมื่อไหร่? เราบอกได้เพียงว่าพวกเขาจะได้เรียนอีกครั้ง” - ผู้อำนวยการโรงเรียน NFPE

งานวิจัยฉบับนี้ดำเนินการโดยความร่วมมือของ **TeacherFOCUS** และ **มูลนิธิช่วยไร้พรมแดน (HwF)**

ผู้เขียน: **Tom Lowe**

ผู้ประสานงานและออกแบบกราฟฟิก: **Lawi Chan**

บรรณาธิการ: **Greg Tyrosvoutis**

ออกแบบรูปเล่ม: **Lauriane Andriamampianina**

คณะผู้ทำการวิจัย: Naing Win, Tin Zar, Nwet Nwet Win, Naw Th'Blay Moo, Naw Nay Yu Paw, Paw Paw, Aye Aye Lin, Kyar Htay, Saw Lar Bar Tun, Aung Naing Soe, and Jonathan Jordan.

<https://www.teacherfocusmyanmar.org>

<https://helpwithoutfrontiers.org/>